

Baharlık Kitap Dizisi 40

PSİKANALİZ YAZILARI

*düşler yeniden
dreams revisited*

İlkbahar 2020

BAĞLAM

Bağlam Yayınları 470
Psikanaliz Yazıları
Baharlık Kitap Dizisi 40
Düşler Yeniden
İlkbahar 2020

ISBN: 975-6947-36-5 (TK No)
978-605-9911-65-8 (40. Cilt)

Psikanaliz Yazıları
Yayın Yönetmeni: Talat Parman
Yayın Kurulu: Talat Parman, Ayça Gürdal Küey,
Behice Boran, Evrem Tilki, Vehbi Keser, İlker Özyıldırım,
Ayten Dursun Sökücü, Funda Akkapulu
Danışma Kurulu: Talat Parman, Ayça Gürdal Küey, Elda Abrevaya,
Raşit Tükel, Vehbi Keser, Zehra Karaburçak Ünsal

Birinci Basım: Haziran 2020
Kitap Tasarımı: Canan Suner
Kapak Görseli: Joan Miro, *Nocturne*
Baskı: Umut Kağıtçılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Fatih Cad. Yüksek Sok. No: 11/1 Başakhan Merter/İstanbul

Yayınevi Sertifika Numarası: 44685
Matbaa Sertifika Numarası: 45162

BAĞLAM YAYINCILIK Hobyar Mah. Narlıbahçe Sok. No: 9/3 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0212) 513 59 68 / 244 41 60 Tel-Faks: (0212) 243 17 27
Web: www.baglam.com e-mail: baglam@baglam.com

SUNUŞ

Bu bir aylık yazısı. *Psikanaliz Yazıları*'nın 2000 yılında yayınlanan ilk sayısından bu yana kaleme aldığım kırk *Sunuş* yazısının sonuncusu. 1994'de Türkiye'de psikanalizi kurumsallaştırmak için yola çıktığımızda gençliğimizin "hareket" geleneğine uygun olarak yayını da dernek ve eylem (etkinlik) gibi sacayağının olmazsa olmazı olarak görmüştük. 1996'da YKY'nin *Cogito* dergisinin dokuzuncu sayısını "Yüz Yılın Psikanalizi" başlığı altında yayımlamış olmamız bir ilk adım oldu. Sonra eylemlerimize yani etkinliklerimize başladık. İki kez düzenlediğimiz Psikanaliz Tartışmaları'ndan sonra Kasım 1999'da Uluslararası İstanbul Psikanaliz Buluşmaları'nın ilkinin gerçekleştirdik. Yayın etkinliğine de Bağlam Yayınları'yla yılda iki kez Baharlık Kitap Dizisi olarak çıkacak *Psikanaliz Yazıları*'nin yayını konusunda anlaşarak başladık.

İlk sayı Freud'un temel kitabı *Düşlerin Yorumu*'nun yayımlanışının yüzüncü yılı dolayısıyla "Yüzyıl Sonra Düş ve Düşlerin Yorumu" dosyasını içeriyordu ve bugün kırkıncı sayının dosyasını da aynı konuya, düşlere ayırmaya karar verdik. İlk sayıdan bu yana yirmi yıl geçti, zaman içerisinde İstanbul Psikanaliz Grubu 2001'de İstanbul Psikanaliz Derneği'ne döndü ve kısa bir süre sonra Uluslararası Psikanaliz Birliği'ne (IPA) dahil olmak için başvurdu. Uzun, zorlu ancak geliştirici ve olgunlaştırıcı bir süreç sonunda 2017'de tam üyelik demek olan bileşen dernek olarak IPA'ya kabul edildi. Bu arada dernek büyüdü, üye ve aday sayısı çoğaldı. Elbette eylemlerimiz yani etkinliklerimiz de arttı. Bunlardan daha önceki sayılarda ya ilk kez gerçekleştiklerinde duyurmak ya da son zamanlarda sıklıkla olduğu gibi çeşitli yıldönümü kutlamaları nedeniyle (bazı etkinliklerin onuncu, bazılarının da yirminci yılını kutluyoruz artık) söz ettim.

Ancak yazdığım bu son *Sunuş*'ta ağırlıklı *Psikanaliz Yazıları*'na yer vermek istiyorum. Çünkü bu yayının ülkemizdeki ilk süreli psikanaliz

yayını olarak sanırım özel bir yeri var. Psikanalizin uzun soluklu bir uğraş olduğunu bilenler için psikanaliz yayınlarının da uzun süreli olması olağan gelebilir. Oysa yayın uğraşının çok farklı ve aynı zamanda çok boyutlu bir yatırım gerektirdiği de bir gerçektir. Bir yayın yapma düşüncesi oluştuktan sonra, biri mezun olduğum Saint Joseph Lisesi'nin lokalinde ve diğeri ilk Uluslararası İstanbul Psikanaliz Buluşmaları sırasında olmak üzere iki toplantı yapmış ve ortak çalışmanın zeminini oluşturmaya çalışmıştık. Sonunda aynı zamanda İstanbul Psikanaliz Derneği'nin de kurucuları arasında bulunan altı kişilik bir ekiple yola çıktık.

Bu yirmi yılda birçok şey gibi *Psikanaliz Yazıları* da değişti. Önce yayının kurulunda değişiklikler oldu ve daha sonra bu kurulun yanında bir de danışma kurulu oluşturuldu. Bu kurullara yeni üyeler katıldı. Yayının hacmi ilk sayılarda ortalama yüz sayfanın ancak üstüne çıkarken, son sayılarda iki yüz sayfaya yaklaştı. Yıllar içinde yazı, yazar ve çevirmen sayısında ve daha önemlisi okur sayısında fark edilir bir artış oldu. Ancak değişmeyen şeyler de oldu. Yirmi yıl boyunca dosya içi ve dosya dışı yazılarıyla *Psikanaliz Yazıları*, Türkiye'den ve Türkiye dışından, geçmişten ve günümüzden psikanalistlerin yazıları için verimli ve sağlam bir zemin oluşturma ilkesinden hiç vaz geçmedi. Dahası psikanaliz geleneğinin çeşitli miraslarına, seslerine, akımlarına, yaklaşımlarına belki her zaman eşit olarak değil ama yine de yer vermeye çalıştı.

Psikanaliz süreli yayınları Sigmund Freud'un Almanach'ından beri birçok işlevi birden yerine getirmek üzere düşünülmüştür. Bu işlevlerden birincisi elbette psikanalizi tanıtmak, bir diğeri derneğin sesini duyurmak, ötekisi psikanaliz geleneğini iletmek, bir başkası insan bilimleri ve insan yaratıcılığının önemli alanlarıyla bağları oluşturmak ve sonuncusu da kuramsal ilerlemeyi yapılandıracak tartışmaları başlatmak ve sürdürmektir.

Psikanaliz Yazıları'nın öncelikle ülkemizde psikanalizin tanıtılmasında hayli önemli bir işlevi yerine getirmiş olduğunu söyleyebilirim. Psikanalizle ilgilenen meslekten olan veya olmayan hemen herkesin kütüphanesinde onun en azından birkaç sayısının mutlaka yer aldığını düşünüyorum. *Psikanaliz Yazıları*'nın bazı sayılarının tekrar basım yapması da aslında bu ilginin bir kanıtı. Dahası, İstanbul Psikanaliz Derneği'nin veya diğer kuruluşların düzenlediği etkinliklerde yapılan kitap satışlarından

sonra katılımcıların mekândan torbalar dolusu kitaplarla ayrılmaları neredeyse geleneksel bir görüntü haline geldi. Galiba en çok ilgi gören de *Psikanaliz Yazıları* oluyor. Çünkü her yeni sayısı mutlaka sorgulanıyor ve tabii eksik sayıları tamamlama çabası ayrıca dikkatleri çekiyor. Evet, *Psikanaliz Yazıları* yirmi yıldır Türkiye’de psikanalizi tanıtıyor demek sanırım yanlış bir saptama olmayacaktır.

Öte yandan *Psikanaliz Yazıları* duyurular bölümünde İstanbul Psikanaliz Derneği’nin tüm etkinliklerine yer vererek hem onları duyurmak hem de yazılı bir arşiv oluşturmak işlevlerini üstlendi. Ayrıca dernekle ilgili haberlere gerek sunuş yazılarında gerek ayrı yazılar olarak da geniş yer ayırdı. Derneğin kuruluşu, IPA çalışma grubu sonra geçici dernek ve nihayet bileşen dernek olması gibi tarihi dönemlere de haberler olarak yer verdi. *Psikanaliz Yazıları* ayrıca derneğin etkinliklerinde yapılan konuşmaları da sayfalarına alarak ve hatta kimi kez özel sayılar oluşturarak onların daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağladı. Bu çerçevede ek bir yayının daha ortaya çıkmasına da yol açtı. 2004 yılındaki Uluslararası İstanbul Psikanaliz Buluşmaları’ndan başlayarak söz konusu etkinliğin metinleri her yıl *Psikanaliz Buluşmaları* adıyla ayrı bir dizi olarak yayımlanmaya başladı. Ayrıca *Psikanaliz Yazıları*’nın bazı sayılarının dosyaları da tümüyle İstanbul Psikanaliz Derneği’nin düzenlediği bir etkinlikte yapılan konuşmaların metinlerinden oluştu: “André Green”, “Psikanaliz ve Psikodrama”, “Ergenlikte Bağımlılık” dosyalarını içeren sayılar bunlardan ilk aklıma gelenler. Elbette *Psikanaliz Yazıları*’nın kısa bir süre önce dünyanın hemen tüm önemli psikanaliz dergilerinin yer aldığı Psychoanalytical Electronic Publishing (PEP)’e katıldığımı da vurgulamalıyım. Yayın kurumumuzun genç üyelerine borçlu olduğumuz bu başarı hem derneğimizin hem de yazarlarımızın uluslararası tanınmışlığının artmasında önemli bir olanak sağlayacaktır. Bütün bunlar göz önüne alındığında, *Psikanaliz Yazıları*’nın İstanbul Psikanaliz Derneği’ni ve üyelerini tanıtmaya işlevini hayli başarılı bir biçimde yerine getirdiğini söyleyebilirim.

Öte yandan *Psikanaliz Yazıları*’nın süreli yayınlardan beklenen psikanaliz geleneğini iletmek işlevini de yine aynı başarıyla yerine getirdiğini düşünüyorum. Çünkü sayfalarında psikanaliz tarihinin çok önemli adlarının yazılarına daha doğrusu çevirilerine yer verdi. Ayrıca André

Green, Donald W. Winnicott ve Wilfred R. Bion gibi psikanaliz tarihinin adı tartışılmaz psikanalistlerinin dosya olarak ele alındığı sayılar yayımladı. Psikanalizin kurumsallaşması, psikanaliz formasyonu gibi geleneğin önemli kurumsal unsurlarına da ayrıca önem verdi. “Hangi Psikanalist?” başlıklı bir dosya ile psikanalistin kendisini de sorguladı. Bütün bunların yanı sıra sayfalarında ülkemizde bir psikanaliz yazını geleneği oluşturmanın ilk adımlarının atılabilmesi için “bizden” yazarlara hayli ağırlıklı bir yer ayırdı. Böylece daha şimdiden Türkiye psikanaliz hareketinin uluslararası psikanaliz geleneğiyle bağlantılı ve ona eklenen bir niteliğe sahip olmasını sağladı. Son sayılarda artan sayfa sayısında Türkiye psikanalistlerinin yazdıklarının başat rolleri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. *Psikanaliz Yazıları*’nın Türkiye’de psikanalitik yazı yazmayı ve çeviriler yapmayı destekleme çabasının somut bir sonucu da İstanbul Psikanaliz Derneği Yönetim Kurulu’nun aldığı kararla 2004 yılından beri *Psikanaliz Yazıları Ödülleri* verilmesi olmuştur. *Psikanaliz Yazıları* uluslararası psikanaliz geleneğinin bir parçası olarak Türkiye psikanaliz geleneğinin temellerinin atılmasına çok önemli bir katkı sağladı.

Psikanaliz Yazıları psikanaliz süreli yayınlarından beklenen bir başka hedefi daha gerçekleştirmek konusunda başarılı oldu: İnsan bilimleri ve insan yaratıcılığı konularıyla bağlar oluşturmayı hem o alanlarda uğraş gösterenlere yer vererek hem de “Psikanaliz ve Sanat”, “Müzik ve Psikanaliz” gibi dosyalar içeren sayılar yayımlayarak başardı. Öte yandan “Psikanaliz ve Tarih”, “Şiddet ve Şiddetin İletimi”, “Bireysel ve Toplumsal Travmalar” dosyalarını içeren sayılarıyla tarihsel ve toplumsal olayların sorgulanmasını da sağladı. *Psikanaliz Yazıları* insan ruhsallığının çok boyutluluğuna koşut olarak psikanalitik uğraşın da ancak çok boyutlu bir temelle sağlam bir yapı oluşturacağını hep göz önünde tuttu. Böylece Sigmund Freud’un önermelerini izleyerek psikanalizin hem beslendiği hem de beslediği insan bilimlerinin ve insan yaratıcılığının tüm alanlarıyla doğrudan bağlantılar kurmaya çalıştı ve kanımca bu hedefine de ulaştı.

Ve son olarak *Psikanaliz Yazıları* süreli yayınının sayfalarında psikanalizin kuramsal olarak ilerlemesini sağlayacak tartışmaları içeren yazıların giderek daha sık görülmesiyle, bir psikanaliz süreli yayını için

en zor olan işlevi de yerine getirmek konusunda umut verdiğini söyleyebilirim. Zaten bu da ancak psikanaliz hareketlerinin olgunluk dönemlerinde bu tür gereksinimlerin ortaya çıkmasıyla söz konusu olabilirdi. Hareketimiz geliştikçe kliniğin zorunlu kıldığı yeni kuramsal adımlar atılması gerekecek ve *Psikanaliz Yazıları* da bunların duyurulmasına ve tartışılmasına hizmet edecektir.

Kırkıncı *Sunuş* yazısını “*Psikanaliz Yazıları* yirmi yıldır Türkiye psikanaliz hareketinin kurucu unsurlarından biri olarak onun gelişimine eşlik etti ve bundan sonra da edeceğinden eminim” diyerek sonlandıracağım.

J.-B. Pontalis Yeni Psikanaliz Dergisi’nin (NRP) ellinci sayısına yazdığı “Arzu Edilen Zamanda” başlıklı son sunuş yazısını şu satırlarla bitirir: “Bir de şu var: trenin gara girişi yolculuğun bitişi demek değildir.”¹ Yeni Psikanaliz Dergisi ellinci sayısıyla bitti ve bir daha o çizgide başka dergi de yayımlanmadı, yolculuk onlar için son buldu.

Oysa ben çok daha şanslıyım ve bu son *Sunuş*’la yayın yönetmenliğinden ayrılırken *Psikanaliz Yazıları*’nın yönetimini genç ve dinamik bir ekibe bırakıyorum.

Psikanaliz Yazıları yolculuğunu sürdürecektir. Yolu açık olsun!

TALAT PARMAN

¹ J.-B. Pontalis, “Au Moment Voulu”, *NRP*, Gallimard, Paris, 1994, s.7.

İçindekiler/ Contents

sunuş | 5
presentation

TALAT PARMAN

önsöz | 13
preface

RAŞİT TÜKEL

düşlerde anlama giden yol | 15
the path that leads to the meaning in dreams

RAŞİT TÜKEL

kral yolu “gerçek”e ulaşır mı? | 31
does the royal road reach the “real”?

SEZAI HALİFEOĞLU

bilinçdışı düşünce ve düşün | 43
unconscious thinking and dreaming

BERNARD PENOT / ÇEVİREN / TRANSLATED BY GİZEM ERKAY SALA

yeniden bulunan çocukluk: rüyalar | 55
rediscovering of childhood: dreams

AYÇA GÜRDAL KÜEY

düşlerin kökeni | 63
the origin of dreams

VEHBI KESER

ruhsallık düşte doğar | 71
the psyche was born in the dream

TALAT PARMAN

kişisel düşlerimin özellikleri (tipik düşlerim) | 85
my individual characterization of dreams (typical dreams)
SIGMUND FREUD / ÇEVİREN / TRANSLATED BY BARIŞHAN ERDOĞAN

freud'un düşleri / freud'un dört düşü | 89
(düşlerin yorumu kitabından)
the dreams of freud / four dreams of freud
SIGMUND FREUD / ÇEVİREN / TRANSLATED BY EMRE KAPKIN
HAZIRLAYAN / EDITED BY RAŞİT TÜKEL

dosya ötesi / other topics

travmatğin çökeltisi olarak ölüm dürtüsü- ü | 101
death drive as the precipitate of trauma- ü
İLKER ÖZYILDIRIM

melankoli uğraşı | 115
melancholy work
TALAT PARMAN

düzdünya'da zoomterapi - korona günlerinde | 129
psikoterapi
*zoomotherapy in flatland - psychotherapy in the times
of corona*
YOSSI TRIEST / ÇEVİREN / TRANSLATED BY HANDE ERKENCİ – DENİZ COŞAN

ingilizce özetler | 145
summaries

etkinlik duyuruları | 149
activities

önsöz

Bu yıl *Psikanaliz Yazuları*'nın yayın hayatına başlamasının yirminci yılı. 2000 yılı aynı zamanda *Düşlerin Yorumu*'nun yayımlanmasının yüzüncü yılı idi. Buradan hareketle *Psikanaliz Yazuları*'nın ilk sayının dosya konusu da “Yüzyıl Sonra Düş ve Düşlerin Yorumu” olarak belirlenmişti. *Psikanaliz Yazuları* yirmi yaşında ve yeni yaşının ilk sayısının dosya konusu yine düşler. Yirmi yılın ardından düşler konusuna yeniden bir ziyaret!

Düş görürken kendi gerçekliğimize daha yakınız. Bir rolü oynamaya olan ihtiyacımız daha az ve bu nedenle duygularımız, çatışmalarımız ve dürtülerimizi düşlerde ifade etmek için daha fazla bir özgürlük alanımız var. Freud düşü bilinçdışına giden kral yolu olarak adlandırırken, Horney “*kendi hakikatimize giden kral yolu*” olarak ifade etmişti. Jung ise düşün düş görenin iç gerçekliğini olduğu gibi sunduğunu ileri sürer ama şunu da ekler: “*İç gerçekliği olduğu gibi, bizim olduğumu sandığımız gibi değil.*”¹

Düşler öznel olarak deneyimlenir. Aynı zamanda da nesnel bir karaktere sahiptir; düşler zihnimizi içe doğru yönlendirmekten kaynaklanır.

Düş düşünceleri resim yapmaya benzer bir ifade biçimiyle kendini görüntür kılar. Bir sanat eserine benzetirsek resimlerde bir şey ifade etme girişimidir. Birçok düş belirli çatışmalardan doğar ve belirli çözümleri tasarılar.

Düşün tasarımında kullanılan materyal tümüyle olmasa da, çoğu görsel özellikteki durumlar ve duyuşal imgelerden oluşur²; keza uyanıklık düşüncesinde anlamı belirleyen dilin yapılarından yoksundur.

¹ W. Willig, “Dreams”. *American Journal of Psychoanalysis*, 18: 127-137, 1958.

² S. Freud [1901] “On Dreams”, *Standard Edition*, Volume V, Hogarth Press, London, 1986, s.647.

Anlam, düşün görünür içeriği tarafından belirlenmez, ancak düşün görenin çağrışımlarını izleyen yorumlama sürecinden temellenir. Bir düşünüyü yorumlamak ona bir anlam vermektir. Düşlerin yorumu böylece analitik süreçte anlamamanın, zihnin içeriğine, ruhsallığın derinliklerine ulaşmanın bir yoludur.

Sözünü bu noktada yazarlara bırakalım. 20 yıl sonra yeniden...

RAŞİT TÜKEL